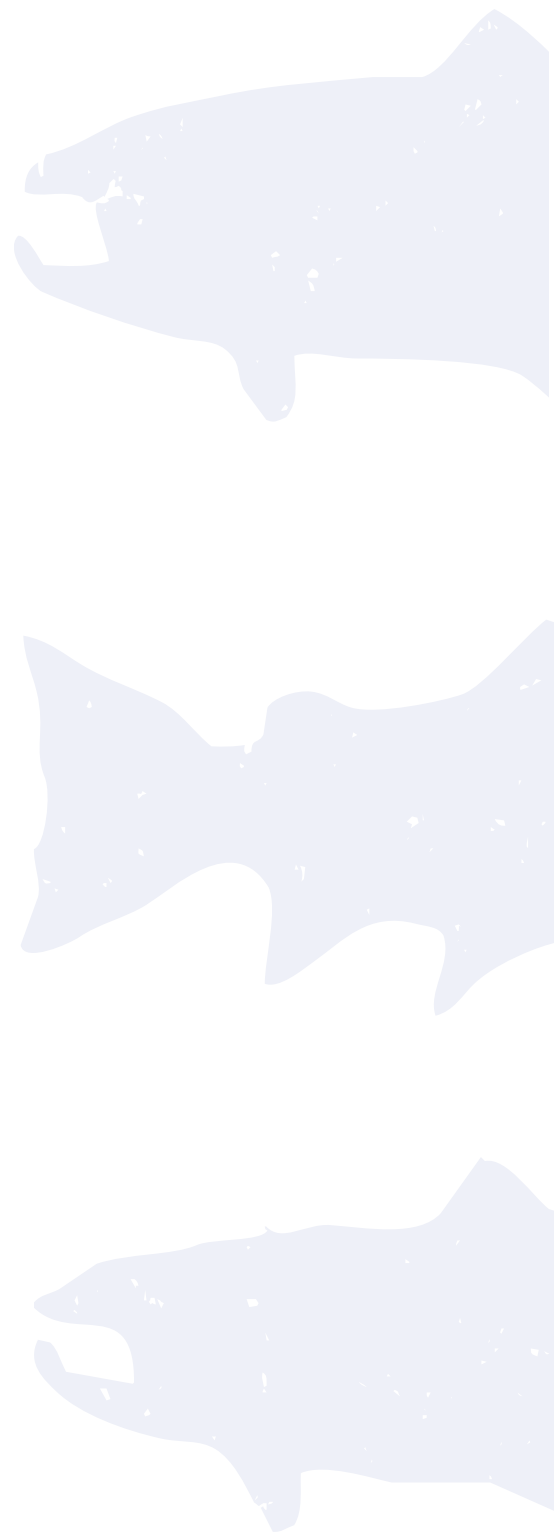

Berusningsstudie 2009

Restaurangers benägenhet att servera alkohol till kraftigt berusade personer i Västernorrlands län

Innehållsförteckning

Berusningsstudie 2009 – Restaurangers benägenhet att servera alkohol till kraftigt berusade personer i Västernorrlands län.

Förord.....	4
1. Bakgrund.....	5
1.1. Ansvarsfull alkoholserving.....	5
1.2. Alkohollagen.....	5
2. Syfte.....	6
3. Metod.....	6
4. Resultat.....	7
4.1. Kommentarer från restauranger som serverade.....	7
4.2. Kommentarer från restauranger som inte serverade.....	8
5. Diskussion.....	9

Förord

Det övergripande målet för samhällets alkoholpolitik är att främja folkhälsa genom att minska alkoholens medicinska och sociala skadeverkningar. Detta ska ske genom att verka för en minskning av berusningsdrickandet, begränsa tillgången till och minska efterfrågan på alkohol samt öka kunskapen om konsekvenserna av alkoholkonsumtion.

I länsstyrelsens regleringsbrev 2009 uppdrag nr 77 står att länsstyrelserna ska samordna och utveckla tillsynen av alkohol (Ansvarsfull alkoholserving). Ansvarsfull alkoholserving är en vetenskapligt utvärderad metod som syftar till att minska det krogrelaterade våldet. Det görs genom att arbeta för att minska berusningsgraden inne på restaurangerna och att hindra alkoholserving till underåriga. Metoden bygger på samverkan mellan myndigheter och bransch, utbildning av restaurangpersonal och ökad tillsyn.

En berusningsstudie visar restaurangernas benägenhet att servera alkohol till kraftigt berusade gäster. Studien utgör ett underlag för utvecklingsarbetet i de berörda kommunerna.

Chanett Edlund
Avdelningschef
Välfärdsavdelningen

Jenny J. Långström
Projektledare Ansvarsfull alkoholserving
Kultur- och välfärdssektionen
Telefon 0611-34 91 67

1. Bakgrund

1.1. Ansvarsfull alkoholserving

Ansvarsfull alkoholserving är en vetenskapligt utvärderad metod som syftar till att minska det krogrelaterade våldet, vilket kan uppnås genom att inte servera alkohol till kraftigt berusade gäster samt att inte servera alkohol till underåriga gäster.

Metoden Ansvarsfull alkoholserving bygger på sju delar, vilka kompletterar och stärker varandra. Metoden består av:

Samverkan mellan kommun, polis och restaurangbranschen

Tillsyn på restauranger av kommun och polis

Utbildning för restaurangpersonal i metoden Ansvarsfull alkoholserving

Kartläggning av det krogrelaterade våldet samt berusnings- och ungdomsstudier

Informationsspridning om metoden till allmänhet och beslutsfattare

Uppföljning och utvärdering av olika insatser för att analysera resultat metoden gett

Alkoholpolicy på krogar och restauranger

Studier från Statens Folkhälsoinstitut (FHI) visar på att metoden leder till en minskning av det krogrelaterade våldet både i och kring krogmiljön. Investeringar i metoden leder till betydande ekonomiska besparingar och välfärdsvinster för samhället¹.

Samtliga kommuner i Västernorrlands län² arbetar i olika utsträckning med metoden Ansvarsfull alkoholserving. Kommunerna i länet har goda rutiner gällande Tillsyn, medan områdena Samverkan och Utbildning behöver förstärkas³. På länsstyrelsen finns en projektledare för att samordna arbetet.

1.2. Alkohollagen

3 kap. 4§ ”Försäljning av drycker som omfattas av denna lag ska skötas på ett sådant sätt att skador i möjligaste mån förhindras. Den som tar befattning med försäljning av alkoholdrycker ska se till att ordning och nykterhet råder på försäljningsstället”.

3 kap. 8§ 2: a stycket ” Alkoholdrycker får inte lämnas ut till den som är märkbart påverkad av alkohol eller annat berusningsmedel”.

6 kap. 2§ ”Servering av alkoholdrycker skall ske med återhållsamhet och får inte föranleda oangelägenheter i fråga om ordning och nykterhet”.

¹ Anna Månsdotter m. fl. (2007). *Ansvarsfull alkoholserving i krogmiljö*, Statens folkhälsoinstitut R 2007:9.

² Härnösand, Kramfors, Sollefteå, Sundsvall, Timrå, Ånge och Örnsköldsvik.

³ Utvärdering av Björn Trolldal. STAD Stockholms läns landsting.

Kravet på återhållsamhet innebär att serveringen ska avbrytas innan problem uppstår⁴

2. Syfte

Syftet med berusningsstudien är att i berörda kommuner kartlägga restaurangernas benägenhet att servera alkohol till kraftigt berusade personer.

Studien ger en medvetenhet om nuläget i respektive kommun. Det är ett sätt att mäta effekter av insatser enligt metoden och utgör en grund för förebyggande arbete framöver.

3. Metod

Metoden som har används ingår i STAD – modellen och har använts i flera internationella studier⁵. I Sverige har den använts sedan 1996. Länsstyrelsen i Västernorrland genomförde 2007 en mindre berusningsstudie i länet.

Underlaget av restauranger till studien valdes ut i samråd mellan länsstyrelsen och alkoholhandläggare i de aktuella kommunerna. Urvalet av restauranger som ingår i studien är representativt för utbudet i kommunerna.

Studien genomfördes på 21 restauranger i kommunerna, Sundsvall, Härnösand, Kramfors och Sollefteå. Tidpunkten för besöken var två fredagskvällar och två lördagskvällar under november och december månad 2009.

En skådespelare och en observatör anlätades för att genomföra studien. Dessa har lång erfarenhet av att genomföra berusningsstudier i andra län och kommuner. Berusningsbeteendet är väl intränat och standardiserat via kvalitetssäkrare och experter vid FHI.

Aktörerna fick skådespelar- och observatörsprotokoll samt kartor med adresser där restaurangerna var utmarkerade. På restaurangen agerade skådespelaren mycket kraftigt berusad. När skådespelaren fått kontakt med serveringspersonal och denna noterat skådespelarens tillstånd, gjordes ett beställningsförsök av en starköl. De agerade aldrig aggressivt eller provocerande och lämnade lugnt lokalen om de blev ombedda att göra så. Om skådespelaren fick beställa, gjorde han sig efter ett tag diskret av med ölen.

⁴ Statens folkhälsoinstitut (2002) *Handbok alkohollagen*.

⁵ *Berusningsstudie 2009* länsstyrelsen Örebro län.

4. Resultat

Av de 21 besökta restaurangerna serverades skådespelaren på nio ställen (43 procent) och nekades på tolv ställen.

Kommun	Antal som serverade	Antal som nekade
Härnösand	2/6	4/6
Kramfors	1/5	4/5
Sollefteå	2/4	2/4
Sundsvall	4/6	2/6
Total	9/21	12/21

Viktigt att notera är att omständigheter såsom specifika arrangemang eller andra faktorer kan påverka resultatet.

Nedanstående text redovisar kommentarer från skådespelare och observatör. Samtliga kommentarer är återgivna exakt från protokollet. Kommentarererna är slumpvis utspridda för att minimera risken för igenkännbarhet av restauranger. Kommentarererna från de besökta ställena återges av skådespelaren markerat **(S)** och observatören markerat **(O)**.

4.1. Kommentarer från restauranger som serverade

(S) Folk stod och drack öl och cider i kön, såg inte vakterna det? Ett stökigt ställe där personalen fick panik när polisen kom. När katten är borta dansar råttorna på bordet.

(O) Mycket hög berusningsnivå. Polisen anlände och då sprang en vakt in för att hämta räkneverken.

(S) Bartendern skrattade åt andra fulla gäster. Han var något osäker och verkade inte våga neka. Vissa berusade gäster verkade ha tagit mer än bara alkohol.

(O) Det stora flertalet var relativt nyktra men några få var väldigt berusade. Jag är inte heller säker på att det bara var av alkohol.

(S) Kommentarer om det här stället skulle kunna ge en hel roman. Varför hade de vakter? De gjorde ju ingenting! Fulla som ramlade in i dom, slagsmål som struntade i mm. Mängdrabatt, folk som sover, gråter, slåss... och ALLA vill/är fulla!

(O) Två yngre killar börjar slåss i baren men de är för fulla för att lyckas. Den ena ramlar i backen och vakten kommer. Men då de tar varandra i hand får båda vara kvar i lokalen.

(S) Vakterna nekade flera fulla personer i dörren. Bartendern lämnade kanske över ansvaret till vakterna? Bartendern brydde sig inte det minsta om min fylla.

(O) Bra ordningsvakter. Gav nog en falsk trygghet till bartendern som gladeligen serverade.

(S) En ung bartender som hade svårt att ha koll på lokalen. Verkade spela lite tuff och lät alla som ville köpa öl.

(O) Bartendern kollade in (s) med en min av "fan så full redan" ryckte på axlarna och serverade.

4.2. Kommentarer från restauranger som inte serverade

(S) En säker bartender som var tydlig och bestämd. Han tog kontakt med en vakt, men vi bestämde oss för att gå innan vi blev utslängda.

(O) Dålig organisation, ingen kö men de lyckades ändå slussa oss förbi två vakter, lång väntan på garderoben. Bartendern agerade dock korrekt.

(S) En tuff och proffsig bartender som nekade mig direkt. Hon pekade på mig och sa till (o)– Den där killen får ingenting här, han är för full.

(O) Rörigt, folk sprang in och ut, men bartendern var stentuff.

(S) Bartendern nekade bestämt, han såg något besvärad ut. Ett lugnt ställe dit folk går för att äta.

(O) Servitrisen synade (s) och la på en hård min. Då jag frågade ”om man kan ta en öl” svarade hon direkt nej.

(S) Nekade mig direkt - Jag bedömer att du druckit för mycket. Du får ingenting här. Jag är ledsen. Han ville dock att jag skulle stanna kvar i lokalen.

(O) Mycket personal i rummet som hade stenkoll på gästerna.

(S) Jag kan inte servera dig!

Varför?

Du är för berusad, kom tillbaka en annan dag.

(O) Jag hann bara fråga om det gick att köpa en öl innan servitören avvisade (s).

5. Diskussion

En berusningsstudie som genomförts i Örebro län 2009, där 17 restauranger besöktes, uppnådde ett liknande resultat som i Västernorrland (41 procent serverade). Länsstyrelsen i Västernorrland genomförde 2007 en något mindre berusningsstudie i Härnösand och Sollefteå. Vid detta tillfälle besöktes sju restauranger varav fyra serverade och tre nekade servering av alkohol till skådespelaren.

Resultatet av berusningsstudien visar på behoven av ett fortsatt systematiskt arbete med metoden Ansvarsfull alkoholserving. Under 2010 kommer fokus att ligga på områdena Samverkan och Utbildning inom metoden.

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTERNORRLAND

LÄNSSTYRELSEN VÄSTERNORRLAND 871 86 HÄRNÖSAND
BESÖKSADRESS. NYBROGATAN 15 OCH PUMPBACKSGATAN 19 TEL. 0611-34 90 00 FAX. 0611-34 93 72
WWW.LANSSTYRELSEN.SE/VASTERNORRLAND